

Mormor Mary

Anita Holmén

Kapitel 7

SOMMAREN 1992 blev de nu äntligen möjligt att åka till Lettland och hälsa på Pauls båda bröder och deras familjer i Daugapils. Lettland hade blivit ett eget land igen efter Sovjetunionens sammanbrott. De hade förflutit nästan 50 år sen Paul varit där sist. Nu skulle han äntligen få komma tillbaka till sin barndomsstad och han skulle få visa upp sitt land sent om sidor för sin familj. Han hade sin hustru med sig och sina vuxna döttrar, Anita 45 år och Gun 43 år. I Riga möttes de av svågern Stanislav och Eduard. De kom i en skranglig bil som den yngsta brodern ägde. De tog iväg dem i 20 mil längs den slingrande floden Dauga på en guppig väg, i det vackra landskap där Marys Paul växt upp.

Paul varvade mellan ryska, lettiska och svenska och också tyska ibland. Lätt var det verkligen inte att bara ha Paul som tolk, för att reda ut allt som berättades och förklarades. Här kunde ingen engelska användas, möjligen tyska. Anita och Gun plockade fram sin gamla skoltyska med viss framgång. Mary klarade sig faktiskt allra bäst med kroppsspråket, som den sociala person hon var. Mary hade så trevligt med sina nyfunna svägerskor, Wera och Lida. Det var en stor upplevelse att träffa dessa två lettiska familjer, som de hade haft brevkontakt med sedan länge och de skickat paket till i ett 30-tal år. Nu var resväskan fylld med kläder och andra saker som de kanske skulle vilja ta hand om. Familjen Brickvall kände sig nog lite skamsna, när de kom med sina ganska enkla saker och det visade sig att släkten i Lettland hade det så förhållandevis bra ställt, bodde bra och hade så fina kläder. I gengäld fick de själva

dyrbara presenter, som var vackra förgyllda skålar och glas, silverbestick, samt bärnstensmycken. Anita råkade nämna sitt intresse för linnetyger. Vilken lycka för henne då att få till skänks handvävt linne som växt och vävts i hennes faders gamla land.

De besökte begravningsplatsen där Pauls föräldrars stora gravstenar stod. Ovala glastäckta fotografier var infattade i stenarna. Bilderna förstärkte känslan av de gamlas närvaro där på kyrkogården. Det gav en förunderlig känsla. Tätt intill fanns ytterligare en gravsten med Pauls båda halvsyskon. Inne i staden förvånande sig Paul över de försilvrade kupolerna på kyrkorna. Som barn mindes han att de varit av guld. Landskapet, Latgalien, var känt för sin speciella keramik och de passade på att besöka några keramikverkstäder till stor glädje för Anita. Mönster och former påminde väldigt mycket om sådant som Anita själv hade skapat. Hon fick för sig att här fanns något förborgat i hennes egna gener. Den yngste brodern Eduard hade en datja, dvs. ett sommarhus, tillsammans med sin fru Lida och barnen Inna och Pavlik. Där var omfattande grönsaksodlingarna och massor av odlingsbäddar och fruktträd. Där fanns också ett växthus med många hyllor, på vilka deras produkter förvarades för lagring i stora och vackra burkar, fyllda med inlagda frukter och syrade grönsaker.

Familjen Brickvall mötte släktingar som de aldrig hört talas om. Många var nyfikna på gästerna ifrån Sverige. Det blev vackra sommarkvällar när bröder, svägerskor, kusiner, ingifta och andra släktingar samlades vid långbordet i trädgården hos Stanislav. Han bodde i en tvåvåningsvilla med sin fru Vera, och deras dotter Tanja samt hennes tioåriga dotter. Stanislav hade även en son som kom med sin familj.

Det här var ett speciellt tillfälle för alla, inte minst för Paul. Han hade som tonåring flytt i en båt undan andra världskrigets hemskheter och sen levat i ovisshet om för-

äldrar och syskon fanns i livet,. Först någon gång på 50-talet fick han reda på att modern levde. De började då skriva brev till varandra. Man visste dock aldrig om breven kom fram eftersom de kunde öppnas av den sovjetiska censuren. Så småningom blev det också paket som skickades. Det var mest Mary som tog initiativ till att dessa kom iväg. Paul hade nog svårt att tänka på de hemskheter han varit med om och om allt som gjorde honom påmind om dem. Där satt nu alla kring långbordet i återföreningens lycka. Det var fantastiskt att se Paul sjunga med sin vackra tenorstäm- ma på sitt eget språk tillsammans med Stanislav på drag- spel. Brodern Edvard spelade på kam. De sjöng och spelade sådana visor som de sjungit som unga innan världskriget skilde dem åt och det tvingades leva olika länder åtskilda från varandra.

Det är så många böcker och så många filmer som berättats om detta förfärliga krig 1939-1945, som blev det värsta någonsin. I sviterna av dessa grymheter fick denna värld länge lida och också en liten familj som fått vänta i 50-år på att mötas. De skulle dröja ytterligare ett decennium innan Paul kunde berätta om det han varit med om i detta krig. Under andra världskriget kriget miste mellan 50-60 miljoner människor livet, som var det mest omfattande och blodigaste i mänsklighetens historia. Det var ett stort under detta att dessa tre bröder, hade överlevt och bildat familjer och fick mötas sommaren 1992.

Kanske denna upplevelse blev den avgörande händelsen, som fick Anita att stanna hemma i det land hennes far flytt till och där hon växt upp och bildat egen familj. Skulle hon verkligen flytta till ett annat land. Det fanns ju facit, på hur omvälvande det ändå varit för Paul att göra just detta. Det var ju uppenbart hur mycket han hade fått försaka.

På sommaren 1992 växte allt som vanligt i Guns träd- gård i Herrängen. Där behövdes rensning och avplockning

hela tiden. Var det inte vinbär så var det äpplen i mängder som skulle tillvaratas. Mary och Paul kom så ofta de kunde. Det blev ovanligt trivsamma middagar, då Johan, som nu var färdigutbildad kock, gärna ville testa sina maträtter på hela släkten. Johan serverade rätterna utomhus vid rätt väder. Det var alltid lika överraskande, när familjen lyfte på de blänkande mathuvarna och såg de läckra rätterna.

Den 16 september 1992 fyllde Mary 70 år. Alla var samlade i Sverige igen, alla barn och barnbarn. Johan hade nu också fått sin första kockanställning på restaurang Akvarell på Torsgatan, bara några kvarter från Anitas lägenhet på Atlasgatan. Hos Anita förbereddes det för att fira allas vår mormor Mary, med femvåningstårta med 70 marsipanrosor på, blommor och presenter. Men innan dess var det en delikat middag på restaurang Akvarell med en meny som gommarna jublade över. Vilken fantastisk present från Johan till sin mormor.

Till förrätt var det laxpaté med grönpepparsås och ostronsås. Huvudrätten var rådjur på selleri-, plommon- och äppelbädd med kålpotatis och levergrönsakstimbäl. Efterrätten var björnbärskräms i gelé på kanelplommonspegel med olika nötter. Maträtterna var ljuvligt komponerade symfonier.

Efter denna lyckade måltid blev det en lycklig promenad ned till Atlasgatan där tårta och dans väntade. Tre stiliga män, Patrik, Jim och Johan hade det blivit av Marys små barnbarn, som nu bjöd upp sin mormor till dans. Flera cd-skivor hade hon fått med dansbandet Vikingarna. Det var lyckostunder för födelsedagsbarnet. Nog var mor Mary och fader Paul lyckliga över att få ha sina två döttrar och sina barnbarn och sitt barnbarnsbarn välbehållna hemma efter det turbulenta året 1991. Det var första gången de nu alla var tillsammans igen. Anita hade nu också en plats hon kunde kalla sitt eget hem.